

Interreg - IPA CBC
Bulgaria - Serbia

от А до Я ЗА ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО

(НАРЪЧНИК НА ДОБРОВОЛЕЦА)

Moving Borders for Volunteering

Проект „ДА ПРЕМАХНЕМ ГРАНИЦИТЕ
ПРЕД ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО“, № СВ007.1.22.039

Проектът е съфинансиран от Европейския съюз
чрез Програма за трансгранично сътрудничество
во Интеррег-ИПП България-Сърбия.

Проект
„Да премахнем границите
пред доброволчеството“

Interreg - IPA CBC
Bulgaria - Serbia

Този наръчник се издава в рамките на проекта „Да премахнем границите пред доброволчеството“ (Moving Borders for Volunteering) с водеща организация Тимошки младежки център – Зайчар, Сърбия, работеща в партньорство със Свободен младежки център, Видин, България.

Проектът е финансиран по Програмата за трансгранично сътрудничество INTERREG – IPA България – Сърбия.

Целта на проекта е да се създадат условия за устойчиво сътрудничество в трансграничния регион с цел увеличаване на младежкото участие в общностния живот посредством социално доброволчество. Специфична цел на проекта е също изграждането на мрежа от доброволчески центрове в целия граничен регион и развитие на социално доброволчество.

от А до Я
ЗА ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО
(НАРЪЧНИК НА ДОБРОВОЛЕЦА)

Предназначение на наръчника

Доброволството е обществена практика, развивана през последните години в България и Сърбия благодарение най-вече на усилията на неправителствения сектор. Същевременно то е един от приоритетите на европейската, а от там – и на националните младежки политики на двете страни.

Този наръчник се издава от партньорите по проекта в помощ на всички млади (и не само млади) хора, които желаят да допринесат със своя доброволен труд за различни обществени каузи.

Макар че изданието визира предимно неправителствените организации като структури, най-често набиращи и използващи доброволци в своята дейност, **неговите** постановки са универсални и могат да се отнасят към всякакви други организации или институции.

В подготовката **му** е използван както български и сръбски, така също европейски и световен опит в работата с доброволци. Поради факта, че в България няма приет Закон за доброволния труд, казаното тук трябва да се възприема като препоръчително за двете страни – доброволец и организация.

Какво е доброволчество?

Думата „доброволец“ произлиза от латинската дума voluntas, която в превод означава свободна воля, личен избор или опции. По този начин доброволческата работа предполага свободната воля на човека да инвестира време, усилия, знания, умения и добра воля в осъществяването на различни дейности, като оказване на подкрепа на различни уязвими групи, почистване на природните дадености или организиране на културни събития и т.н. Доброволческата дейност е специфична социална категория, защото едновременно предоставя на доброволеца способността да прави нещо полезно за общността, както и да развива собствените си умения и да учи и придобива нови. В концепцията за учене през целия живот доброволството също играе важна роля, като предоставя възможност на доброволците да работят непрекъснато за личното и професионалното си развитие.

Как виждаш себе си по отношение на доброволния труд?

Доброволческа философия

Доброволците са важни за организацията, защото осигуряват чрез своите усилия принос към реализиране на нейната мисия. Ето защо тя има задължение да инвестира в тяхното набиране, мотивиране, обучение, оценяване и в общественото признание на труда им, както и в ресурсите, необходими за развитие на доброволството.

Роля на доброволеца

Доброволецът трябва да договори своята роля с организацията. Организацията трябва да има тази роля предвид преди започването на доброволческата служба, но това как точно ролята ще се реализира практически е въпрос на взаимно споразумение. Доброволецът трябва да се чувства свободен да промени своята роля по начин, по който тя в по-голяма степен би отговорила на нуждите на общността. Доброволецът работи преди всичко за благосъстоянието на общността, а не само на организацията, в която е нает.

Пет стъпки, за да станеш доброволец

Желаещите млади хора преминават през изброените пет основни стъпки, за да заемат подходяща доброволческа позиция:

1. Прецени себе си. Оцени уменията си, желаните резултати, време-вите ограничения, личните и професионалните си цели.
2. Оцени възможностите. На база специфичните си таланти и интереси идентифицирай възможните организации чрез лични контакти.
3. Свържи се. Разговаряй с персонала, за да се включиш в селекцията.
4. Включи се. Приеми мястото чрез избор, конкурс или назначаване.
5. Приеми да служиш. Съгласи се да служиш, да изпълняваш доброволческите си задължения и да отговориш на изискванията на твоята позиция.

Мотивация на доброволците

Какво бихте искали да спечелите от доброволческата си работа?

Да си доброволец е трудно и изисква решителност и мотивация. Ти трябва да си готов да преминеш през трудностите, за да пожънеш успехи. Намери малките неща, които сам можеш да правиш за местната общност и които ти доставят удоволствие, това ще ти помогне да останеш мотивиран. Бъди общителен! Ще бъдеш по-ентузиизиран и мотивиран, ако развиеш взаимоотношения и приятелства в общността. Една от най-големите награди за доброволеца може да бъде удоволствието от самата работа.

Младите хора идентифицират и други ползи от техния доброволчески опит:

- Нови интереси;
- Възможности за работа в мрежа;
- Принос към определена кауза;
- Творчески отдушник;
- Чувство за полезност;
- Нови връзки и нови приятелства;
- Развитие на нови умения;
- Чувство за принадлежност;
- Обществено признание;
- Професионално ориентиране или развитие;
- Лично удоволствие;
- Купон!

В коя област искаш да работиш?

Защо в тази област?

Колко часа на седмица можеш да отделиш за доброволчеството?

Какво би искал да спечелиш от доброволческата си работа?

Права на доброволците

Доброволците имат правото на:

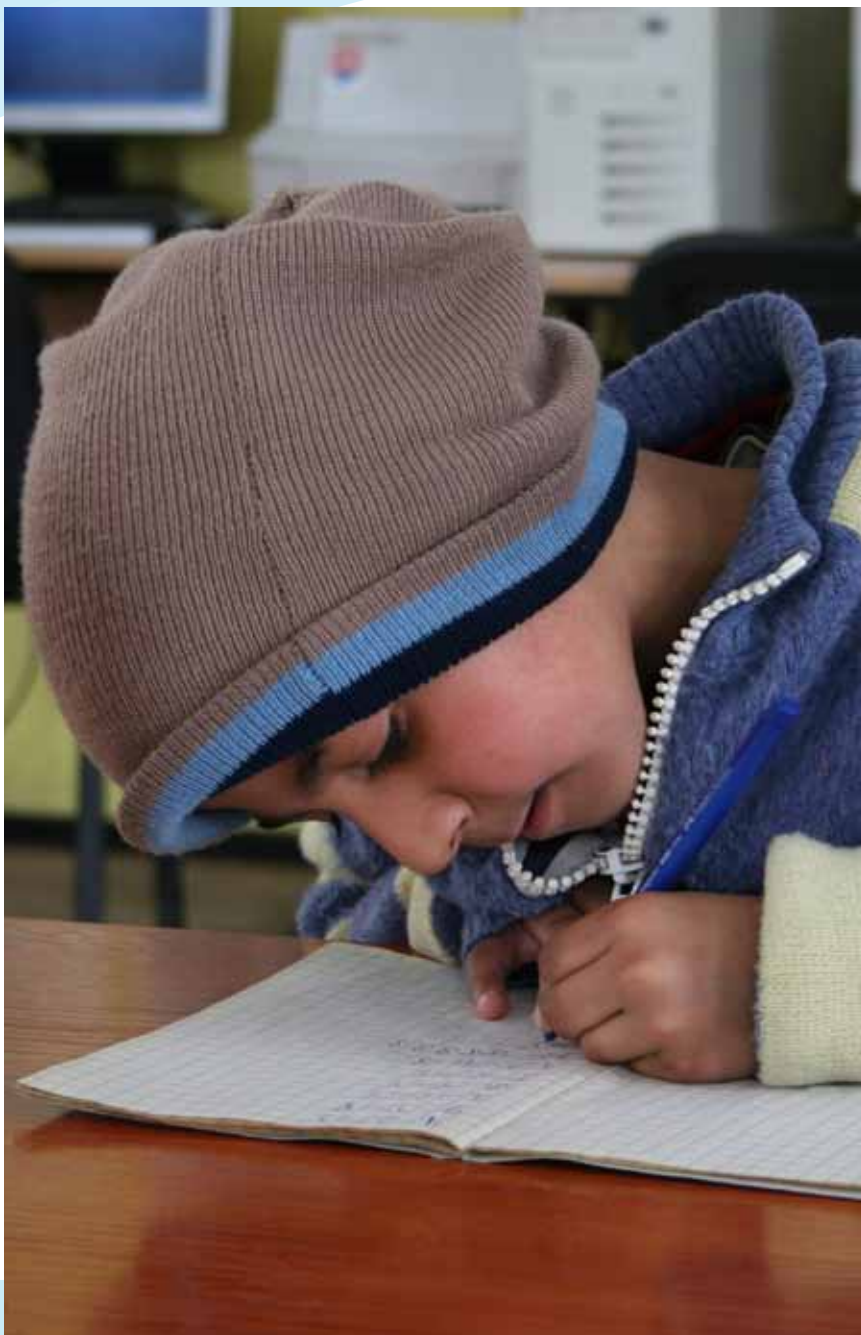
- а. Позиция, съобразена с техните интереси, умения и възможности, както и с нуждите на организацията
- б. Писмено описание на позицията, включващо цели, очаквани резултати, задължения, квалификации, облаги и отговорности на доброволческото място
- в. Адекватна ориентация и обучение, за да се осигури ефективно доброволчество
- г. Отношение като към членове на екипа, допринасящи за постиженията на организацията
- д. Подкрепа от персонала и достъп до ресурси, необходими, за да бъдат успешни на своето място. Смесен и носещ признание доброволчески опит
- ж. Признание за техния принос
- з. Възможност за даване на обратна връзка (напр. за свободно изразяване на мнение)
- и. Шанс да растат и се развиват като доброволци чрез участие в специализирани обучения, срещи и пр.
- й. Възможност да преустановят своята доброволческа служба

Задължения на доброволците

Доброволците имат отговорността да:

- а. Приемат позиция, която реалистично е съобразена с техните интереси, умения и възможности, както и с нуждите на организацията
- б. Придобиват знания за позицията и развиват умения чрез ориентация и обучение
- в. Познават добре Наръчника за доброволци
- г. Се информират за новостите в организацията чрез публикации и други методи за комуникация
- д. Бъдат във връзка със своя наставник или отговорника за доброволците в организацията
- е. Бъдат членове на екипа – да са надеждни при изпълнение на работата
- ж. Следват всички вътрешни правила и процедури
- з. Изпълняват забрани и препоръки на ръководството на организацията
- и. Спазват правилата за конфиденциалност на организацията
- й. Използват ресурсите на организацията единствено по предназначение
- к. Пазят и работят за доброто име на организацията
- л. Уважават организацията чрез професионално отношение и външен вид
- м. Предоставят достатъчна и навременна информация относно края на доброволческата си служба

Права на организацията

Организацията има право да:

- а. Постави доброволеца на място, съобразено с неговите интереси и умения, както и с нуждите на организацията
- б. Събира и съхранява контактна информация за доброволците
- в. Знае ограниченията и очакванията на доброволците
- г. Очаква комуникативност от доброволците

Отговорности на организацията

Организацията има отговорността да:

- а. Ангажира доброволците за постигане на целите на организацията
- б. Дефинира целта, очакваните резултати, задължения, квалификация, облаги и отговорности на доброволческото място
- в. Осигури ресурси и подкрепа на доброволеца за успешна служба
- г. Създава позитивен, предизвикателен и обществено ценен доброволчески опит
- д. Подготви персонала за работа с доброволци чрез обучение и развитие на ресурсите
- е. Запазва конфиденциална информацията за доброволеца и я ползва единствено за целите на работата
- ж. Информира доброволците за новости в организацията
- д. Признава приноса на доброволците и техните успехи

Символично представи твоите права и отговорности като доброволец:

Правата ми като доброволец	Отговорностите ми като доброволец

КЪДЕ МОГА ДА ДОБРОВОЛЧЕСТВАМ?

Социално доброволчество

Социалната работа е насочена към подобряване на качеството на живот на индивидите, както и към промяна на цялостната обществена система за постигане на по-голяма социална справедливост. Също като помагачите професии, като например на медицинската сестра или на учителя, социалният работник има за цел да помогне на хората да преодолеят някои от най-трудните предизвикателства в живота, затова той трябва да бъде достатъчно добре квалифициран.

Въпреки това се намират достатъчно дейности в рамките на социалните услуги, в които доброволците, без да са социални работници, биха били полезни - от информирането и насочването към социални услуги през превенцията до включването в директната социална работа с деца и възрастни.

За да може доброволецът да подпомага социалната работа, той трябва да премине подходящо обучение, включително за запознаване с характеристиките на най-често срещаните уязвими групи от населението. Такива са например: децата, лишени от грижи; хората с увреждания; жертвите на насилие; мигрантите; някои етнически общности и пр.

Социалното доброволчество набира все по-голяма скорост през последните години във връзка с реформата на социалните услуги.

Какви дейности би харесал?

Подготвен ли си да бъдеш доброволец в тази област?

Какво би намерил за предизвикателно?

Международни доброволчески лагери

Доброволческите лагери са една от най-разпространените форми на доброволческа работа. Първият работен лагер се е провел през 1920 г. Доброволният лагер е уникална форма на доброволческа работа, която обединява доброволци от различни страни, култури и произход, за да се социализират в сътрудничество, да се запознаят с местната общност и да работят за разрешаването на местните проблеми. Лагерите са организирани с цел насърчаване на мира, подобряване на толерантността и межкултурното образование. Лагерите обикновено траят от две до четири седмици, като обединяват пет до двадесет и пет доброволци. Около 600 лагера се организират всяка година по света. Основните елементи на лагера са: работа, изучаване на сегмента, забавление.

Място, на което можеш да намериш своя доброволчески лагер:
Service Civil International: <https://www.workcamps.info/icamps/>

Коя страна би искал да посетиш?

*В каква област виждаш себе си?
Археология? Екология? Социална работа?*

Европейска доброволческа служба (ЕДС)

ЕДС е част от Ключова дейност 1 на Програма „Еразъм+“ и е предназначена за дългосрочен обмен на доброволци между страните от Европейския съюз и повечето от другите страни в света. ЕДС предоставя възможности за млади хора от 17 до 30 години (в някои случаи на възраст от шестнадесет години) да живеят и работят в други страни като доброволци.

Всеки проект включва три заинтересовани страни. Първо, има доброволци, след това организацията, която помага на доброволеца да намери подходящ проект и прави необходимата подготовка за заминаването му (изпращащата организация - ИО), а третата страна е организация, която хоства доброволците в своята страна (приемащата организация - ПО).

Проектът продължава поне от две седмици до една година. Доброволческите дейности са предназначени да облагодетелстват местните общности в страната, в която се осъществява проектът, но също така имат ясно определени ползи за доброволците.

ЕДС доброволците често работят с деца, тийнейджъри, хора с увреждания, имигранти, възрастни хора, бездомни и други малцинствени и/или маргинализирани групи или участват в други редовни дейности на организацията. Проектите също могат да бъдат културни или екологични.

Участието в ЕДС е бесплатно за доброволците. По време на доброволния ангажимент чрез ЕДС доброволецът получава бесплатно жилище и храна, както и надбавка за ежедневните разходи.

*Какво би искал да придобиеш
чрез доброволческа дейност в чужда страна?*

*Би ли доброволчествал в друга страна?
В коя страна?*

Краткосрочни доброволчески акции

Организирането на концерти, фестивали, улични мероприятия, едnodневна работа или промоционални дейности, конференции и други събирания, голяма част от това може да бъде опростено, като се ангажират доброволци.

В повечето случаи доброволците са необходими, защото трябва да организирате краткосрочни дейности. Поканата за доброволци често води до спонтанните пристигания и доброволците са като част от дейността. Това може да е музикален фестивал, на който се наслаждават, включва целева група, която ги интересува, или те се идентифицират с тема, съответстваща на бъдещата им професия, и други подобни.

Когато прецените защо трябва да се регистрирате в този вид доброволческа дейност, регистрирайте се, не се колебайте, това е страхотно преживяване! Тази дейност със сигурност ще създаде много нови приятели, нови умения, знания и забавления.

КАК ДА СЕ ВКЛЮЧИТЕ В ДОБРОВОЛЧЕСКА СЛУЖБА ЧРЕЗ МЕСТНИ ДОБРОВОЛЧЕСКИ ЦЕНТРОВЕ?

Местният доброволчески център (МДЦ) е програма, която позволява постигане на желаната организация и качество в работа с доброволци, а нейното изпълнение допринася за решаване на проблемите в местната общност.

По проект „Да премахнем границите на доброволчеството“ бяха създадени местни доброволчески центрове във Видин, Монтана, Враца, Перник, Кюстендил и в още пет града на Република Сърбия.

Каква е ролята на МДЦ?

- МДЦ подпомага решаването на проблемите в местната общност - установяването на тази система увеличава влиянието и принася на доброволческата работа за решаване на проблемите в местната общност;
- МДЦ събира и записва цялата информация за потенциалните доброволци и за организациите, търсещи доброволци, в своята база данни и прави възможна срещата между двете страни;
- МДЦ осигурява високо качество на готовност, допълнително обучение, супервизия, мониторинг и оценка на изпълнението на доброволческите програми;
- МДЦ повишава капацитета на публичните институции и неправителствените организации с цел установяване на единна и организирана работа с доброволци;
- В сътрудничество с обществените институции и неправителствените организации МДЦ популяризира и развива доброволчеството и работи с тях, за да създаде доброволни политики и мерки за подкрепа в сътрудничество с местните власти.

Доброволческа политика

КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

В изпълнение на техните отговорности доброволците са длъжни да действат в най-добър интерес на организацията и да се въздържат от ангажиране в каквито и да е дейности, които предизвикват непосредствен или потенциален конфликт на интереси (личен, професионален или бизнес) с този на организацията.

От доброволците се очаква да спазват висок стандарт на работна етика.

РАБОТНА ЕТИКА И ПОВЕДЕНИЕ

Успешната работа и репутацията на организацията се гради на принципа на честни отношения и етично поведение.

Нашата репутация за честност и добродетелност изисква стриктно съблюдаване на духа и буквата на приложимите закони и норми, както и съвестни усилия за постигането на висок стандарт на поведение и лична почтеност.

КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Доброволецът трябва да спазва конфиденциалност по отношение на информацията за програми, проекти, продукти и услуги на организацията, която му е била разкрита при неговата доброволческа служба.

СЕСУАЛЕН ТОРМОЗ И ДРУГА НЕЗАКОННА ДИСКРИМИНАЦИЯ

Организацията се задължава да осигури среда, свободна от всички форми на дискриминация и сексуален тормоз. Действия, думи, шеги или коментари, базирани на пол, раса, цвят, национален и етнически произход, религия, увреждания, сексуална ориентация и на всяка друга защитена от закона характеристика, няма да бъдат толерирани.

Доброволците с въпроси или оплаквания по отношение на всякакъв вид дискриминация се насърчават да ги адресират до техния отговорник или ръководството на организацията.

Обучение и развитие на доброволците

ОРИЕНТАЦИЯ

Всички доброволци получават обща ориентация, която запознава доброволеца с естеството и целите на организацията, нейната история, ролята на доброволците, облагоите за доброволци, структура на организацията, отговорника за доброволци и ресурсите. Ориентацията и обучението са от ключово значение за подготовката на доброволеца за успешна връзка с организацията. Те са достъпни чрез публикациите на организацията, Web сайта и твоя наставник. Такива ресурси могат да включват:

- Организацията – мисия, устав, стратегически и годишни планове, програмна политика, профил на необходимите доброволци и пр.;
- Твоята роля – особености на работното място/позиция, периметър на работа, политики и процедури, деловодство, очаквани резултати, работно време;
- Ресурси – наставник или отговорник за доброволците, Web сайт, Наръчник за доброволци, списък за контакти, протоколи от заседания, информация за текущи програми и проекти и пр.

ОБУЧЕНИЕ

Доброволците могат да получат подходящо за позицията им обучение, което да ги осигури с информация и умения, необходими за реализиране на техните задължения. Обучението трябва да е съобразено с възможностите на доброволците.

Супервизия и оценка на доброволците

РОЛЯ НА ОТГОВОРНИКА ЗА ДОБРОВОЛЦИТЕ

Отговорникът за доброволците е член на персонала или доброволец, който супервизира поверената му група доброволци. Той ръководи доброволческата група в реализиране на поставените ѝ цели. Отговорникът трябва да е на разположение на доброволците за консултации и подкрепа и може да ги пренасочва при нужда към подходящ член на персонала.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ДОБРОВОЛЦИ – ПЕРСОНАЛ

Очаква се доброволците и членовете на персонала да са партньори в изпълнение на мисията и програмите на организацията поради това, че всеки от тях има допълваща роля. В интерес на работата е всеки да разбира и уважава нуждите и възможностите на другия.

ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Доброволците трябва да реализират своите задължения на време. Ако ситуацията възпрепятства изпълнението на задълженията, които даден доброволец е поел, той трябва незабавно да уведоми за това своя наставник или отговорника за доброволците.

ОЦЕНЯВАНЕ

Доброволците ще бъдат периодично анкетираны за обратна връзка, защото организацията винаги търси пътища за подобрене на своите програми и услуги. За целта има създадена система за обратна връзка.

ЖАЛБИ

Организацията трябва да насърчава изграждането на отворена и честна атмосфера, в която всеки проблем, оплакване, предложение или въпрос намира адекватна и навременна реакция. Ако доброволец има проблем с възложена задача или във взаимодействието си с друг доброволец или член на персонала, ръководителят на организацията трябва да бъде информиран. Организацията е задължена да положи всяко необходимо усилие, за да реши жалбата конфиденциално, справедливо и навреме.

Подкрепа и признание

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РАЗХОДИТЕ

Организацията възстановява разходите във връзка с пътуване, което се извършва за изпълнение на доброволческата работа. Това става по процедура и отчетни изисквания, уточнени преди пътуването.

ПРИЗНАНИЕ

Доброволците са жива част от организацията и доброволческият принос се признава по много начини. Методите за признание варират от най-простото „благодаря“, когато една задача е приключена успешно, до включване на доброволеца в процеса на вземане на решения. Другите методи могат да бъдат:

- Сертифициране на доброволното участие;
- Запис в CV на доброволеца;
- Награда за участие;
- Препоръчително писмо до бъдещи работодатели или при кандидатстване за стипендия в учебни заведения;
- Даване на статут на представител или на говорител на организацията;
- Включване в международни срещи или проекти на организацията;
- Привилегирован достъп до ресурси на организацията;
- Включване като съветник или с право на глас в управителни органи;
- Предложение за платена позиция и др.

Документиране на доброволческия труд

Документирай с помощта на отговорника за доброволците часовете доброволен труд, които си положил. Тук можеш да включиш също времето за подготовка или пътуване във връзка с доброволческата ти служба. Уведоми ни, когато събереш 50, 100 и 150 часа доброволен труд, за да получиш съответно бронзов, сребърен и златен доброволчески сертификат!

Проектни партньори:

Сдружение СВОБОДЕН МЛАДЕЖКИ ЦЕНТЪР – Видин, България (Партньор)

Сдружение Свободен младежки център е неправителствена и нестопанска организация, създадена през 1997 г. във Видин. Мисията на сдружението е подпомагане на личностното развитие на младите хора от Видин и Северозападна България като свободни граждани на демократично общество чрез включването им в образователни програми и в общественополезни дейности.

3700 Видин, ПК19,
ул. „Акад. Ст. Младенов“ 11
тел. 094/601983, 0879315160
ел. поща: info@fyc-vidin.org

www.fyc-vidin.org

Асоциация ТИМОШКИ МЛАДЕЖКИ ЦЕНТЪР, Зайчар, Република Сърбия (Водещ партньор)

Николе Пашића 37
Зајечар 19000, Сърбия
тел. +381 19 441091
ел. поща: office@toc.rs

www.toc.rs

ПРОЕКТ
ДА ПРЕМАХНЕМ ГРАНИЦИТЕ
ПРЕД ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО

Свободен младежки център Видин

Тимошки младежки център Зайчар

www.4volunteering.org

Тази публикация е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество Интеррег-ИПП България-Сърбия CCI No 2014ТС1615СВ007

Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на Свободен младежки център и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз или на Управляващия орган на Програмата.